

Maxim Rysanov speelt

Maxim Rysanov
dirigent en altviool

Prokofjev

24 okt Enschede
25 okt Arnhem

Orkest
Phion

Gabriel Prokofjev is de kleinzoon van Sergej Prokofjev en is geboren in 1975 in Londen. Naast componist van klassieke muziek is hij DJ en producer.

In zijn muziek is er vaak sprake van klassieke, gecomponeerde muziek vermengd met elektronische muziek, techno en dance. Dat is duidelijk hoorbaar in zijn *Concerto for Turntables and Orchestra* uit 2006, een werk waarbij de solist grammofoonplaten op een draaitafel gebruikt om ritmes en klanken te produceren op een manier die gebruikelijk is bij DJ's in de hip hop en dance. Die klanken worden gecombineerd met een groot bezet symfonieorkest. Maxim Rysanov is erg onder de indruk van dit concert en overlegt met Prokofjev over een altvioolconcert. Rysanov suggereert daarbij dat de solist ook de dirigent kan zijn. Prokofjev, die houdt van theatrale elementen, vindt dat een goed idee en gaat aan de slag maar overlegt regelmatig met Rysanov. Dat resulteert in een virtuoze, uitdagende solopartij maar later blijken er ook een aantal grote wijzigingen nodig te zijn. Passages waarin het onmogelijk is om tegelijk te dirigeren en altviool te spelen moeten worden herzien. Daarnaast vraagt de solist om een mooie melodie uit het orkest ook in de solopartij te verwerken.

Het ontstaan van het altvioolconcert valt samen met de coronacrisis. Persoonlijke ervaringen van de lockdowns hebben hun invloed op de inhoud van de compositie. In het eerste deel deelt de componist zijn gevoelens van angst en onzekerheid maar ook de ironie en de wanhoop van de politieke leiders. Het deel eindigt met de mogelijkheid van elk individu om keuzes te maken in de wereldwijde chaos. Deel twee begint met gevoelens van hoop maar al snel klinken ook de gevaren en de angst. Aan het eind horen we een optimistische droom. In het derde deel overheersen de

paniek, de opwindende en het verwarrende moderne leven.

De drie delen zijn erg verschillend. Ook binnen de delen zijn grote contrasten te horen in tempo, dynamiek en maatsoort. Omdat de solist ook dirigeert is het orkest wat meer op zichzelf aangewezen. Mede daarom is het orkest anders opgesteld dan normaal.

Twee generaties Prokofjev

De grootvader van Gabriel Prokofjev, Sergej Prokofjev vluchtte ten tijde van de Russische Revolutie naar Amerika. Daar wilde hij een carrière opbouwen als componist en pianist. Hij ondervond echter grote concurrentie van zijn landgenoot Rachmaninov waardoor hij zijn geluk in Parijs ging zoeken. Hier was Stravinsky zijn grote concurrent. Het was een moeilijke tijd voor Prokofjev. Grote opdrachten bleven uit en hij moest genoegen nemen met kleinere gezelschappen. Voor een reizend balletgezelschap met een ensemble van slechts vijf muzikanten componeerde hij in 1923 *Trapèze*. Delen van deze balletmuziek zijn later terechtgekomen in zijn *Kwintet opus 39* en in het *Divertimento, opus 43*. Een divertimento is een muziekstuk waar geen verhaal aan ten grondslag ligt en dat gemaakt is om het publiek te divertirten, te vermaken. Prokofjevs *Divertimento* is bedoeld om op te dansen: de muziek is ritmisch, beweeglijk, sfeervol, grillig en zit vol muzikale humor. Tedere klanken worden

afgewisseld met scherpe dissonanten, de muziek moduleert om de haverklap en regelmatig klinken er twee verschillende toonsoorten tegelijkertijd. Zoals altijd bij Prokofjev is de muziek briljant georkestreerd en daarmee is het een feest voor het orkest om dit te spelen en voor het publiek om te beluisteren.

Sturm und Drang

Joseph Haydn wordt gezien als de grondlegger van het strijkkwartet en van de symfonie. Hij was het grote voorbeeld voor componisten als Mozart en Beethoven. Van 1761 tot 1790 was Haydn in dienst van Nicolaas I Prins Esterházy. Hij hoefde zich daardoor niet druk te maken om zijn inkomen en kon zich helemaal richten op het componeren en op het leiden van het hoforkest. Hij componeerde in deze periode 24 opera's en het merendeel van zijn 104 symfonieën, allemaal van hoog niveau want vorst Esterházy was een groot maar ook kritisch muziekliefhebber. *Symfonie 45* werd gecomponeerd in 1772. De muziek van Haydn uit die tijd wordt vaak omschreven als 'Sturm und Drang'; muziek met heftige emoties en abrupte wisselingen en een voorliefde voor mineurtonsoorten. Dat alles is allemaal te horen in deze symfonie in *fis klein*, de afscheidssymfonie.

Het verhaal gaat dat vorst Esterházy in de zomer graag langere tijd doorbracht in zijn zomerverblijf. Ook het orkest was dan mee. Veel muzikanten vonden het vervelend dat ze zo lang niet bij hun gezin konden zijn en wilden graag terug naar huis. Zij overlegden met Haydn en deze besloot hun wens op een ludieke manier kenbaar te maken aan de vorst. Hij deed dat als volgt: aan het eind van de finale van de symfonie slaat de muziek opeens om naar hele langzame en ingetogen muziek. Een voor een hebben de musici een belangrijke solistische passage te spelen.

Zodra zij hun passage gespeeld hadden, doofden zij de kaars aan hun muziekstandaard en verlieten het podium. Uiteindelijk waren er nog maar twee muzikanten op het podium die met gedempte violen de laatste noten speelden. De vorst heeft de boodschap begrepen en de volgende dag mocht het orkest vertrekken.

Jacob Jansen

Programma

Gabriel Prokofjev (1975) **Altvioolconcert**

Minaccioso
Largo
Allegro Sinistro

Sergej Prokofjev (1891 – 1953) **Divertimento opus 43**

Moderato molto ritmato
Larghetto
Allegro energico
Allegro non troppo e pesante

Joseph Haydn (1732 – 1809) **Symfonie nr. 45 in fis,** **'Afschiedssymphonie'**

Allegro assai
Adagio
Menuet: Allegretto
Finale: Presto

'Mijn rivaal is gearriveerd', zei de befaamde altviolist Yuri Bashmet toen hij Maxim Rysanov hoorde spelen. Inmiddels is de uit Oekraïne afkomstige musicus uitgegroeid tot één van 's werelds bekendste altviolisten. Na zijn opleiding aan het Conservatorium van Moskou en de Guildhall School of Music and Drama in Londen maakte hij zijn opwachting bij veel gerenommeerde orkesten zoals het BBC Symphony Orchestra, het Residentieorkest en het Deutsches Symphonie-Orchester Berlin.

Op het gebied van kamermuziek speelde hij samen met grootheden als Sol Gabetta, Leif Ove Andsnes en Janine Jansen. Begin 2025 maakte hij een grote wereldtournee met pianist Jevgeni Kissin met de altvioolsonate van Sjostakovitsj. Veel hedendaagse componisten, waaronder Leonid Desjatnikov en Gia Kantsjeli schreven speciaal muziek voor hem. Vrijwel alle cd's van Maxim Rysanov zijn bekroond met prijzen, waaronder tot driemaal toe de Gramophone Editor's Choice Award.

*Veel hedendaagse componisten,
waaronder Leonid Desjatnikov en
Gia Kantsjeli schreven speciaal
muziek voor hem.*

Inmiddels geniet Maxim Rysanov ook als dirigent, waarvoor hij zijn opleiding eveneens aan de Guildhall School of Music volgde, grote bekendheid. Zo leidde hij onder meer de London Mozart Players, het Detmolder Kammerorchester, het Deens Nationaal Symfonieorkest en het Sinfonieorchester Basel. Momenteel is hij vaste gastdirigent van I Musici de Montréal.

Over Orkest Phion

Orkest Phion is het symfonieorkest van Gelderland en Overijssel en behoort tot de grootste orkesten van Nederland. Het orkest staat naast het brengen van de symfonische canon ook bekend om zijn veelzijdige en vernieuwende programmering en streeft ernaar symfonische muziek toegankelijk te maken voor een breed publiek. Met educatieve projecten, samenwerkingen met andere kunst disciplines en crossovers laat Phion klassieke muziek leven, voor iedereen.

Daarnaast zet Orkest Phion zich in voor speciale programma's om jongere generaties te enthousiasmeren voor klassieke muziek. Het orkest beschikt bovendien over de Phion Heersink Academy, een opleidingsinstituut waar jonge musici waardevolle praktijkervaring opdoen binnen de dynamiek van het moderne orkestleven.

07 nov – 13 nov

Een muzikale reis door Amerika

Elisabeth Hetherington stelde een programma samen met o.a. Barbers Knoxville: *Summer of 1915* en Coplands *Songs of Emily Dickinson*.

Arnhem Enschede Deventer Doetinchem

Joanna Carneiro dirigent

Elisabeth Hetherington sopraan

22 nov – 30 nov

Orkest Phion speelt Sjostakovitsj

Dit jaar is het 50 jaar geleden dat Sjostakovitsj overleed en daarom klinkt de aangrijpende Tiende symfonie bij Orkest Phion.

Enschede Arnhem Nijmegen Zwolle Apeldoorn

Michal Nesterowicz dirigent

Shane van Neerden piano

Orkest
Phion

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden & Mecenaat van Phion, Dirkzwager, Koninklijke Burgers' Zoo, Appeldoorn, Bibu Arbeidsmediation, Den Hartog Heuff notarissen, DK Makelaars, Eshgro, INN'Twente, Landgoed De Wilmersberg, Regalis, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

**Je kunt Phion op allerlei manieren steunen.
Kijk voor meer informatie op phion.nl bij Steun**